

TVOŘIVOST STUDENTŮ UČITELSTVÍ TECHNICKÉ VÝCHOVY

HONZÍKOVÁ Jarmila, CZ

Resumé

Článek pojednává o zjišťování úrovně tvořivých schopností v průběhu studia učitelství technické výchovy pro základní školy. Výchova k tvořivosti by se co nejdříve měla stát součástí celé výuky, neboť vychovávat žáky k tvořivosti nelze izolovaně. Technické práce jsou pouze jedním z předmětů, které jsou velmi vhodné pro zařazování úloh rozvíjejících tvořivé schopnosti studentů.

Klíčová slova: technická výchova, tvořivost, Urbanův test.

THE CREATIVITY OF STUDENTS STUDYING TEACHING OF TECHNICAL EDUCATION

Abstract

The article discusses the detection level of creative abilities in the course of study Teacher Training in Technical Education. Training for creativity should become part of teaching as soon as possible as students cannot be taught in creativity in an isolated manner. Technical works only are one of the subjects much suitable for incorporating assignments developing creative abilities in students.

Key words: technical education, creativite, Urban test.

Úvod

Technická výchova na základní škole není již chápána jako jen práce v dílnách, nýbrž jako široké spektrum pracovních činností a technologií, které vede žáky k získání uživatelských dovedností v různých oborech lidské činnosti a přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků. Odtud také název oblasti ukotvené v RVP – Člověk a svět práce. Oblast se zaměřuje na praktické pracovní dovednosti a návyky a doplňuje celé základní vzdělání o důležitou složku nezbytnou pro uplatnění člověka v dalším životě a ve společnosti. Tím se odlišuje od ostatních vzdělávacích oblastí a je jejich určitou protiváhou, neboť je založena na myšlenkové spoluúčasti žáků.

Na Fakultě pedagogické se připravují budoucí učitelé technické výchovy pro základní školy ve dvoustupňovém studiu, které obsahuje předměty zahrnující základní poznatky z oboru technická výchova. Jedná se o předměty Dějiny techniky, Dílenská praktika, Technická dokumentace, Technická praktika, Didaktika elektrotechnických předmětů, Konstrukční tvořivost, Kurikulární projekty, Materiály a technologie, Didaktickou technologii a ještě další předměty. Všechny tyto předměty mají jeden společný cíl – vychovat tvořivého učitele, který by byl schopen vyvolat zájem o technické obory u žáků základních škol. Každý přednášející by proto měl být tzv. inspirativním učitelem, který by ukázal svým studentům, jak tvořivě přistupovat k výuce technických předmětů.

1 Testování tvořivých schopností u studentů technické výchovy

Otázky výzkumu

Výzkum byl zaměřen na zjišťování úrovně tvořivých schopností. Hlavním cílem výzkumu bylo zjištění, zda studium oboru technická výchova zvyšuje tvořivé schopnosti studentů tohoto oboru během studia. Na základě této otázky byla stanovena základní hypotéza výzkumu:

H1 – Studenti bakalářského studia oboru technická výchova dosahují nižší úrovně tvořivých schopností než studenti magisterského studia.

Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek tvořili studenti bakalářského a magisterského studia oboru technická výchova pro základní školy na Fakultě pedagogické, Západočeské univerzity v Plzni.

Časový harmonogram výzkumu

Výzkum se uskutečnil v období dvou let v rámci projektů SGS (studentská grantová soutěž) SGS - 2013-057 *Motivace k tvořivosti v oboru technická výchova na VŠ* a SGS 2014 – 007 *Transverzální výzkum úrovně tvořivých schopností u studentů oboru technická výchova*.

Výzkumné nástroje

Pro testování tvořivých schopností u studentů byl použit Urbanův figurální test tvořivého myšlení – TSD–Z. Tento figurální test tvořivého myšlení je ve své podstatě skrínigový nástroj, který poskytne pohled na tvořivý potenciál jedince. Slouží jako prostředek k odhalení vysokých tvořivých schopností na jedné straně, nebo na druhé straně k odhalení podprůměrně rozvinutých schopností.

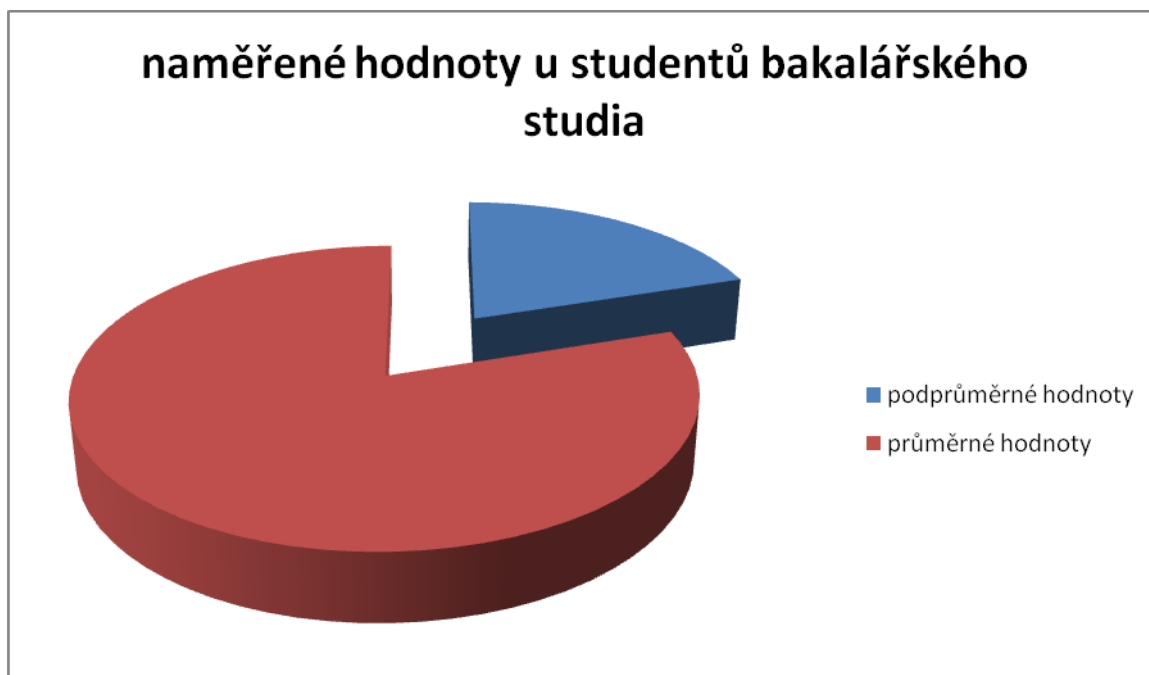
Výsledky výzkumu

Po vyhodnocení TSD-Z testů se ukázalo, že studenti bakalářského studia dosahují skutečně nižších hodnot v testu, než studenti magisterského studia. Pro přehlednost byly výsledky zpracovány do grafů.

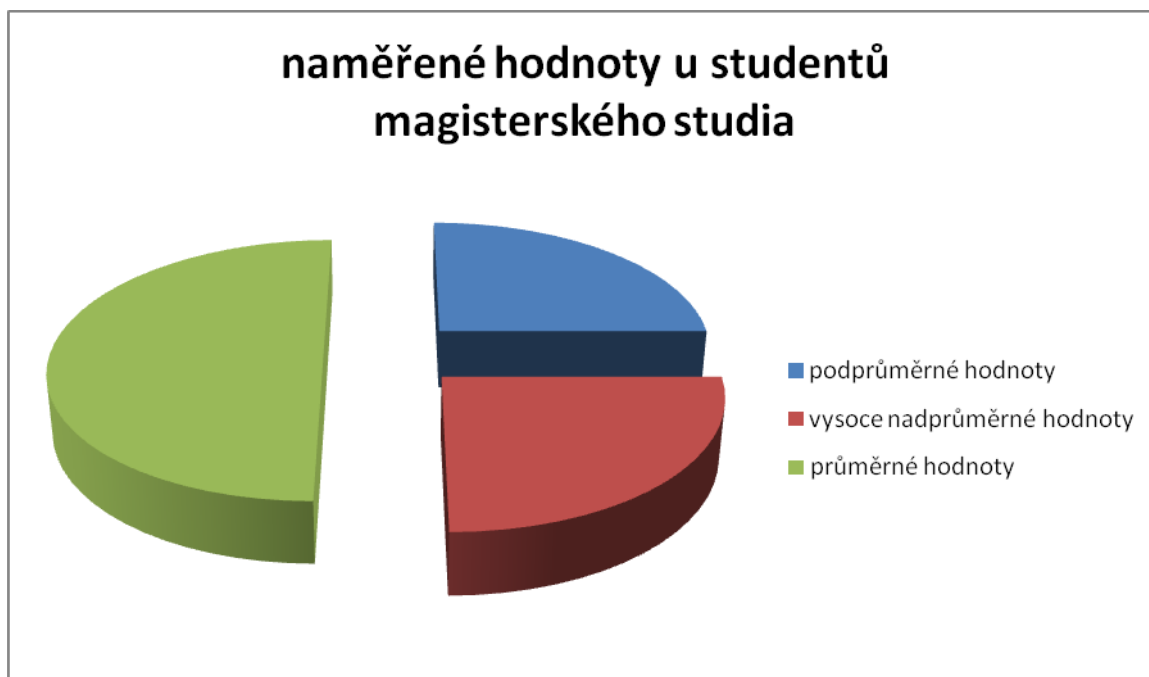
První graf (graf č. 1) ukazuje, že u studentů bakalářského studia dosáhlo 25 % studentů podprůměrných výsledků a 75 % studentů průměrných výsledků.

U studentů magisterského studia dosáhlo 25 % studentů podprůměrných hodnot, 25 % studentů nadprůměrných hodnot a 50 % studentů průměrných hodnot (graf č. 2).

Graf č. 1 – naměřené hodnoty u studentů bakalářského studia

Graf č. 2 – naměřené hodnoty u studentů magisterského studia

2 Shrnutí

Výsledky ukázaly, že vyšší tvořivost prokazovali v testech studenti magisterského studia. Výsledné hodnoty nás vedli k zamyšlení, co způsobuje u studentů magisterského studia zvýšení naměřených hodnot. Samozřejmě na tuto otázku bychom mohli s určitostí odpovědět až po dalších dílčích výzkumech, zatím můžeme jen polemizovat o tom, co je příčinou zvýšení naměřených hodnot u studentů magisterského studia a otázkou tak zůstává, zda to jsou vnitřní nebo vnější faktory. Pokud bychom se přiklonili k domněnce, že jde o vnitřní faktory, tak stále zůstává otázkou, zda jde o motivaci k povolání, tzn. stát se dobrým tvořivým učitelem, nebo je to pouze plnění studijních povinností, tzn. motivace k úspěšnému ukončení studia. V případě vnějších faktorů bychom mohli uvažovat o vlivu inspirativních pedagogů či inspirativního prostředí, anebo o volbě pracovních námětů rozvíjejících tvořivost u těchto studentů.

Závěr

Tvořivost je jeden z nejdůležitějších vlastností učitele technické výchovy. Za tvořivého učitele můžeme považovat takového učitele, který je sám inspirací pro tvořivé technické práce, tzn. je schopen improvizace, má smysl pro humor a dobrý vztah ke studentům, umí zabezpečit klidné a uvolněné prostředí, podporuje nadané studenty a povzbuzuje studenty zaostávající a svým chováním a jednáním motivuje své studenty k tvořivé práci. Každý tvořivý pedagog na vysoké škole by měl mít zároveň připraven i rozsáhlý zásobník námětů pro tvořivou a samostatnou činnost svých studentů. Nesmí se bát být pružný a originální, měnit zavedené normy a tradiční pohledy na řešení technických problémových situací. Musí využívat každé příležitosti k tomu, aby byl on i jeho studenti tvořiví. Takového pedagoga může pak nazvat inspirativním. Pokud na studenty působí takový inspirativní pedagog, dochází u studentů technické výchovy během studia k rozvoji tvořivých schopností.

Literatura:

1. HONZÍKOVÁ, J., KROTKÝ, J. *Testování tvořivých schopností pomocí Urbanova figurálního testu tvořivého myšlení – TSD-Z*. In: *Technika a vzdelávanie*, roč. 2, č. 1, s. 19-21. Banská Bystrica, 2013. ISSN 1338-9742.
2. KROTKÝ, J., HONZÍKOVÁ, J. *Technická tvořivost jako jeden z cílů technické výchovy*. In: *Technika a vzdelávanie*, roč. 2, č. 1, s. 21-23. Banská Bystrica, 2013. ISSN 1338-9742.
3. MIKLOŠÍKOVÁ, M. *Didaktika pro tvůrčí vysokoškolské učitele technických předmětů*. Ostrava: OHŘE MEDIA, spol. sr.o. Žatec, 2013. ISBN 978-80-905122-4-5.
4. HONZÍKOVÁ, J., NOVOTNÝ, J. *Problematika výzkumu neverbální tvořivosti*. In: *Paidagogos*. *Paidagogos – společnost pro filosofii, teorii a praxi výchovy a vzdělávání*, o. s., 2012. roč. 2012, č. 1. – 13. s. , 39 – 51. ISSN 1213-3809. on line.
5. URBAN, K. K. *Assessing creativity: The Test for Creative Thinking – Drawing Production (TCT-DP)*. *International Education Journal*, 6(2), 272-280. Shannon Research Press, 2005.
6. URBAN, K. K., JELLEN, H. G., KOVÁČ, T. *Urbanův figurální test tvořivého myšlení (TSD – Z)*. Bratislava: Psychodiagnostika. 2003.

Lektorovali: PhDr. Jan Novotný, Ph.D., Doc. MgA. Jiří Bezděk, Ph.D.

Kontaktní adresa:

Jarmila Honzíková, doc. PaedDr. Ph.D.,
Katedra matematiky, fyziky a technické výchovy, Fakulta pedagogická ZČU, Klatovská 51, 300 00 Plzeň,
tel: +420 377 636 500, e-mail: jhonziko@kmt.zcu.cz